

РЕАБІЛІТОВАНІ
ІСТОРІЄЮ

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Автори:

Л. Б. РОВЧАК, І. В. ШУЙСЬКИЙ, Н. В. ЛАПЧИНСЬКА, В. А. ЗОЛОТАРЬОВ, О. О. МІЛЮТИНА, В. О. ОСІКОВСЬКА, С. Е. СКОРОХОДОВА, С. М. ГРИГОР'ЄВ, О. С. ГОНЧАРОВА, О. М. ДМИТРІЄВА, Д. Ю. ЖУРИЛО, І. В. ЛОБАНОВА, В. І. МАРОЧКО, В. Г. МЕЛІХОВ, Б. Г. МОСКАЛЬОВ, Н. П. МОСКАЛЬОВА, Ю. Ю. ПОЛЯКОВА, О. Л. РЯБЧЕНКО, Ю. І. ШАПОВАЛ

Рецензенти:

В. В. КАЛІНІЧЕНКО, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна;
Р. Ю. ПОДКУР, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України;
О. Л. РЯБЧЕНКО, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

Видається відповідно до постанов

Президії Верховної Ради України № 2256-ХІІ від 06.04.1992 р.

і Кабінету Міністрів України № 530 від 11.09.1992 р.

Реабілітовані історією. Харківська область : Книга третя. — Р 31 Ч. 4 / Голов. редкол. наук.-документ. серії книг «Реабілітовані історією» ; Л. Б. Ровчак, І. В. Шуйський, Н. В. Лапчинська [та ін.]. — Київ ; Харків : КП «Регіональний інформаційний центр» Харківської обласної ради ; ТОВ «Золоті сторінки», 2021. — 832 с. : іл.

ISBN 978-617-95090-2-5 (Кн. 3, Ч. 4)

ISBN 978-617-95090-3-2

ISBN 978-966-400-560-6 (Золоті сторінки)

«Реабілітовані історією. Харківська область» — складова частина всеукраїнської багатотомної науково-документальної серії книг, що є першою спробою системного висвітлення теми політичних репресій комуністичної тоталітарної влади. Видання по Харківській області складається з восьми книг, побудованих за єдиною структурою.

До четвертої частини Книги третьої увійшли в алфавітному порядку імена громадян, що зазнали політичних репресій в період з серпня 1937 і до кінця 1938 року, прізвища яких починаються на літери У—Я.

УДК 94(477)

785 338

ISBN 978-617-95090-2-5 (Кн. 3, Ч. 4)

ISBN 978-617-95090-3-2

ISBN 978-966-400-560-6 (Золоті сторінки)

© Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», 2021

© Ровчак Л. Б., Шуйський І. В., Лапчинська Н. В. та ін., 2021

© КП «Регіональний інформаційний центр» Харківської обласної ради, 2021

Зміст

Від обласної редколегії	5
Розділ I. Мовою документів	7
<i>Документ № 1.</i> Витяг із протоколу закритих партійних зборів партійного активу УДБ ХОУ НКВС, присвячених обговоренню рішень лютого-березневого пленуму ЦК ВКП(б) 1937 року. 28–29 березня 1937 року	9
<i>Документ № 2.</i> Витяг із протоколу оперативної наради партійного активу УДБ ХОУ НКВС з текстом виступу заступника наркома внутрішніх справ УРСР В. Т. Іванова. 5 липня 1937 року	39
<i>Документ № 3.</i> Доповідний лист голови спецколегії Харківського обласного суду Камського голові Верховного Суду УРСР Шумятському про виконання таємних вказівок з підготовки та проведення судового процесу над групою службовців Сахновщинського району Харківської області, звинувачених у шкідництві в галузі тваринництва. 20 жовтня 1937 р.	42
<i>Документ № 4.</i> Інформація про початок роботи виїзної сесії спеціальної колегії Харківського обласного суду у Сахновщині. 13 жовтня 1937 року	43
<i>Документ № 5.</i> Повідомлення про вирок спеціальної колегії Харківського обласного суду у справі ветеринарів Сахновщинського району. 17 жовтня 1937 року	44
<i>Документ № 6.</i> Добірка газетних матеріалів з типовими прикладами викриття «ворогів народу». 20 грудня 1937 року	44
<i>Документ № 7.</i> Повідомлення про оголошення вироку «членом контрреволюційної шкідницько-диверсійної організації» у Куп'янському районі. 17 вересня 1937 року	47
<i>Документ № 8.</i> Заключна постанова у справі Чепіги Я. Ф., Попова О. І. та інших «членів антирадянської націоналістичної терористичної організації «педагогів». 19 листопада 1937 року	48
<i>Документ № 9.</i> Власноручні покази Віткалова М. Н. про обставини вербовки ХОУ ДПУ, участь у погромі Харківської педагогічної школи. 10 грудня 1937 року	53
<i>Документ № 10.</i> Заява польської емігрантки Новіцької Т. Ф. на допиті УДБ ХОУ НКВС. 20 листопада 1937 року	56
<i>Документ № 11.</i> Доповідна записка Народному комісару внутрішніх справ УРСР Леплевському І. М. про оперативно-слідчу роботу ДТВ ГУДБ Південної залізниці за період з 10 серпня 1937 до 1 січня 1938 року. Січень 1938 року	56
<i>Документ № 12.</i> Цифрові дані про оперативно-слідчу роботу ДТВ ГУДБ НКВС Південно-Західної залізниці за період з 1 серпня 1937 до 1 січня 1938 року. Січень 1938 року	59
<i>Документ № 13.</i> Відомості начальника 8-го відділу УДБ НКВС УРСР Мунвеза Л. Г. про засуджених виїзними сесіями за період з 1 липня 1937 до 4 січня 1938 року. 4 січня 1938 року	62
<i>Документ № 14.</i> Відомості начальника 8-го відділу УДБ НКВС УРСР Мунвеза Л. Г. про засуджених Військовими Трибуналами, спеціальними колегіями, Особливою нарадою НКВС СРСР на території УРСР за період з 10 серпня 1937 до 4 січня 1938 року. 4 січня 1938 року	63
<i>Документ № 15.</i> Довідка начальника 8-го відділу УДБ НКВС УРСР Мунвеза Л. Г. про розподіл по областях із загальної кількості засуджених особливими трійками НКВС УРСР за період з 10 серпня 1937 до 4 січня 1938 року. Січень 1938 року	64
<i>Документ № 16.</i> Відомості начальника 8-го відділу УДБ НКВС УРСР Мунвеза Л. Г. про національний склад засуджених обласними трійками НКВС УРСР станом на 3 січня 1938 року. 4 січня 1938 року	65
<i>Документ № 17.</i> Відомості про кількість осіб засуджених обласними трійками НКВС УРСР про звинуваченню в українському націоналізмі, належності до церкви, сектантстві та по польській та німецькій операціях. 4 січня 1938 року	66
<i>Документ № 18.</i> Відомості про кількість осіб засуджених як дружини зрадників батьківщини. 4 січня 1938 року	67
<i>Документ № 19.</i> Цифрові дані про оперативно-слідчу роботу Харківського управління НКВС за період з 1 червня 1937 по 10 січня 1938 року. Після 10 січня 1938 року	68

Документ № 20. Витяг з обвинувального висновку у справі «членів контрреволюційної української націоналістичної повстанської організації» в Краснокутському та Богодухівському районах. 31 березня 1938 року	70
Документ № 21. Висновок слідчого відділу УКДБ при РМ УРСР по Харківській області про реабілітацію «членів контрреволюційної української націоналістичної повстанської організації» в Краснокутському та Богодухівському районах. 13 липня 1957 року ..	75
Документ № 22. Постанова про знищення документів, вилучених при арешті Забельської Т. П. 20 січня 1938 року	78
Документ № 23. Звернення до працівника НКВС удови Базія В. П., розстріляного за участь у контрреволюційній троцькістській диверсійно-терористичній організації. 27 січня 1938 року	79
Документ № 24. Вказівка на арешт Базій М. Д. 27 січня 1938 року	80
Документ № 25. Обвинувальний висновок у справі професора Харківського інституту інженерів транспорту Сребницького М. І. 1938 рік	80
Документ № 26. Витяг з протоколу допиту наукового співробітника Харківського інституту інженерів транспорту Вебера Ізраїля Романовича. 22 листопада 1957 року	82
Документ № 27. Витяг з протоколу допиту доцента Харківського інституту інженерів транспорту Петришина Лева Леонтіївича. 13 листопада 1957 року	84
Документ № 28. Заява в'язня Бамтабу Христенка М. Т. про відновлення справедливості через незаконне засудження. 16 лютого 1938 року	85
Документ № 29. Довідка про припинення кримінальної справи на Малько Г. К., заарештовану «як член сім'ї зрадника батьківщини», у зв'язку з призупиненням дії наказу НКВС СРСР за № 00486. 31 грудня 1939 року	86
Документ № 30. Застосування позазаконних методів дізнання в УДБ УНКВС по Харківській обл. за свідченням колишньої перекладачки управління держбезпеки Брільської М. О. 12 червня 1941 року	87
Документ № 31. Витяг із свідчень коменданта Харківського зоотехнічного інституту Якименка Ф. Т. про негласне спостереження за розкуркуленим Медведєвим І. П. 26 листопада 1958 року	91
Документ № 32. Таємна довідка про виконання ВМП у Харкові у справі Колтинюка О. П., яка зберігається за межами України. 8 грудня 1952 року	92
Документ № 33. Заява до ЦВК СРСР в'язня Челябінського політизолятора Канторовича Є. І. з приводу загибелі політичного в'язня соціаліста-революціонера Лихача М. О. 6 листопада 1931 року	92
Документ № 34. Рішення Військового трибуналу Київського військового округу про реабілітацію «членів підпільної меншовицької організації» в місті Харкові. 15 листопада 1956 року	94
Документ № 35. Спогади про репресованого головного лікаря Українського психоневрологічного інституту Гука О. Д. 15 липня 1957 року	96
Документ № 36. Витяг з припису начальника УНКВС по Харківській області Кобизева Г. М. коменданту управління НКВС Купрію про розстріл засуджених, з інформацією про померлого Шуберта С. М. 11 листопада 1969 року	97
Документ № 37. Витяг з акту про розстріл Фірхо О. Т., складеного працівниками комендатури УНКВС по Харківській області. 27 жовтня 1938 року	97
Документ № 38. Витяг з рапорту водія комендатури УДБ НКВС Харківської області Шишкіна О. М. про розголошення відомостей про таємні поховання розстріляних. 18 грудня 1937 року	98
Документ № 39. Постанова про арешт водія УДБ НКВС Харківської області Конюхова А. І. Грудень 1937 року	99
Документ № 40. Витяг з протоколу судового засідання Військового трибуналу прикордонних та внутрішніх військ Київського округу у звинуваченні службовців тюрми УНКВС по Харківській області у мародерстві та знущаннях, застосованих до засуджених до розстрілу. 14—15 лютого 1939 року	99
Документ № 41. Покази викладача школи Червоних старшин Коваленка І. Ф. 7 березня 1938 року	103
Документ № 42. Заключна постанова в справі Коваленка І. Ф. та інших. 14 квітня 1938 року	106
Документ № 43. Заява до Прокурора СРСР дружини науковця — математика Гумського В. О. 9 липня 1938 року	107
Документ № 44. Обвинувачувальний висновок у справі «членів харківського обласного центру військово-петлюрівської повстанської організації». 1938 рік	109

<i>Документ № 45.</i> Оглядова довідка на архівну слідчу справу Кузоятова Ф. П. 1956 рік	114
<i>Документ № 46.</i> Оглядова довідка на архівну слідчу справу Прядченка Г. К. 1956 рік	115
<i>Документ № 47.</i> Оглядова довідка на архівну слідчу справу Демченка М. Н. 1956 рік	116
<i>Документ № 48.</i> Витяг з протоколу допиту колишнього агронома Куп'янської та Сеньківської МТС Рохмана К. П. 10 грудня 1956 року	116
<i>Документ № 49.</i> Протокол допиту Ширая Є. П. колишнього зоотехніка земельного відділу Куп'янського району. 11 грудня 1956 року	120
<i>Документ № 50.</i> Лист до органів державної безпеки СРСР доньки репресованого Зюбрицького П. И. з проханням повідомити про долю батька. 5 грудня 1989 року	122
<i>Документ № 51.</i> Оглядова довідка зі справи викладача Харківського педагогічного інституту Немчинова К. Т. 12 червня 1957 року	122
<i>Документ № 52.</i> Постанова президії Харківського обласного суду про реабілітацію викладача Харківського педагогічного інституту Хорта Л. І. 14 лютого 1958 року	123
<i>Документ № 53.</i> Копія листа прокурора Північно-Донецької залізниці Юрченка, надісланого удові розстріляного Цвіч-Цветка Петра Юхимовича, у відповідь на численні запити з розшуку репресованого чоловіка. 17 березня 1940 року	125
<i>Документ № 54.</i> Витяг з клопотання контр-адмірала Цветка В. П. голові Донецького обласного суду з проханням ознайомити його з матеріалами архівної слідчої справи репресованого батька, Цвіч-Цветка Петра Юхимовича. 27 червня 1989 року	126
<i>Документ № 55.</i> Витяг з листа начальника 10-го відділення УКДБ по Харківській області Фоміна до УКДБ по Ленінградській області з пропозицією відмовити Цветку В. П. в ознайомленні з архівною слідчою справою репресованого батька, Цвіч-Цветка Петра Юхимовича. 24 жовтня 1989 року	127
<i>Документ № 56.</i> Звіт начальника 10-го відділення УКДБ по Ленінградській області про зустріч з Цветком В. П. 24 жовтня 1989 року	128

Розділ 2. Біографічні нариси	129
<i>Дмитро Журило.</i> Трагічні сторінки життя. (Про І. Д. Деречинського)	131
<i>Василь Марочко.</i> Дослідник дитячого колективу. (Про О. С. Задужного)	136
<i>Віктор Меліхов.</i> Автор концепції економічної реформи. (Про О. Г. Лібермана)	143
<i>Олена Дмитрієва.</i> Одна з великої родини. (Про О. Г. Мокроус)	147
<i>Гор Шуйський.</i> Засуджений за Українську Народну Республіку. (Про С. С. Остапенка)	152
<i>Юліана Полякова.</i> Доля українського актора. (Про М. О. Пелішенка)	157
<i>Ольга Рябченко.</i> Видатний український мовознавець. (Про О. Н. Синявського)	162
<i>Борис Москальов, Надія Москальова.</i> Перший президент Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук. (Про О. Н. Соколовського)	167
<i>Ольга Гончарова.</i> Репресії родини Стрельбицьких. (Про С. Д. Стрельбицького)	172
<i>Юрій Шаповал.</i> Літописець української революції. (Про П. О. Христожа)	176
<i>Інга Лобанова.</i> Фундатор Харківської лялькарської школи. (Про І. М. Шаховцова (Шахівця)) ..	184

Розділ 3. Біографічні довідки громадян, що зазнали політичних репресій з серпня 1937 до кінця 1938 року	189		
У	191	Ш	346
Ф	204	Щ	451
Х	245	Ю	459
Ц	277	Я	468
Ч	298		

Розділ 4. Місця поховання	509
Масове поховання жертв політичних репресій на Єврейському кладовищі м. Харкова	511
Список реабілітованих жертв політичних репресій, похованих на території Парку Пам'яті в період з серпня 1937 до березня 1938 р. (таблиця поховань)	519
Примітки до таблиці поховань	816

<i>Додаток.</i> Зміни в адміністративно-територіальному поділі Харківщини в 1937—1938 роках	818
<i>Список скорочень</i>	819
<i>Іменний покажчик</i>	823
<i>Хронологічний покажчик</i> до розділу I «Мовою документів»	826